

I tweede Congresdemocraat voor de 36ste ALV op vrijdag 25 en zaterdag 26 november 1983 te Den Haag

Democraten,

In de Eerste Congresdemocraat (ECD-36) van mei jl. heeft het Hoofdbestuur een zeer voorlopige concept-agenda gepubliceerd. Wij kondigden toen al aan dat het programma overvol was, mede doordat het voorjaarscongres ons enige opdrachten had meegegeven, die binnen een korte termijn aan u ter besluitvorming moesten worden voorgelegd.

Inmiddels hebben wij besloten, in overleg met de Adviesraad en de fracties de behandeling van de verschillende onderwerpen over twee congressen te verspreiden.

- het najaarscongres, ALV-36, op 25/26 november a.s., waarin „Europa" en „Vrede en Veiligheid" centraal staan;

- het wintercongres, ALV-37 op zaterdag 21 januari 1984, waarin de organisatie, de „aanduidingsnotitie" en een nog nader in te vullen onderwerp behandeld zullen worden.

De definitieve concept-agenda voor het najaarscongres is hiernaast gepubliceerd. Dit congres staat in het teken van Europa en de Europese Verkiezingen:

- het Europese Programma zal worden vastgesteld;

- de interne kandidaatstelling voor het Europees Parlement zal worden afgerond met de verkiezing van de lijsttrekker;

- het hoofdbestuur stelt voor te besluiten over de Europese samenwerking. Mocht dit gezien de ontwikkeling in deze nog niet mogelijk zijn, dan zal besluitvorming hierover naar het volgende congres worden verschoven.

De HB-Resolutie over dit onderwerp zal op zijn vroegst gepubliceerd kunnen worden in de DCD, Democraat nr. 5.

Het tweede onderwerp van dit congres zal zijn de behandeling van HB-Resolutie(s) „Vrede en Veiligheid". De resolutie(s) zal (zullen) met een begeleidende nota worden gepubliceerd in de DCD-36, Democraat nr. 5.

Bij de voorbereiding van ALV-36 is gebleken, dat het vrijwel een onmogelijke opgave is, wanneer een Congres (ALV-35) opdracht geeft aan het HB om voor het volgende Congres (ALV-36) met een notitie te komen, waarover besluitvorming kan plaatsvinden. Het is eigenlijk onmogelijk om deze opdracht uit te voeren binnen de gestelde termijnen.

Zo blijkt het niet mogelijk de nota „Vrede en Veiligheid" binnen 5 weken voor publicatie gereed te hebben. Dit betekent, dat de notitie en de HB-Resolutie(s) tegelijkertijd in de Democraat verschijnen (DCD-36). De DCD-36 verschijnt begin september.

Wij realiseren ons, dat publicatie van congresstukken in de DCD-36 betekent, dat u maar een betrekkelijk korte tijd hebt om met uw afdelingen en regio's over deze onderwerpen te spreken en besluiten te nemen.

In de tijdsplanning, elders in deze TCD kunt u echter zien, wanneer u de stukken kunt verwachten. U kunt dus tijdig uw vergaderingen plannen. De sluitingsdatum is zodanig gekozen, dat wij in staat zijn het congresboek met alle moties en amendementen en de begroting 1984 veertien dagen vóór de ALV gereed te hebben. Wilt u het congresboek gratis thuis toegezonden krijgen, dan moet u bijgaande bon duidelijk ingevuld aan ons toezenden.

Wij wensen u een goede zomer.

Mieke van Wagenberg
vice-voorzitter organisatie.

Congresgangers, die 2 weken voor de ALV het congresboek (waarin de moties en amendementen zijn opgenomen met een aanbeveling van het Hoofdbestuur) willen ontvangen, moeten onderstaande bon duidelijk en volledig invullen en terugzenden aan het landelijk secretariaat. Deze bon zal op de enveloppe geplakt worden, waarin het congresboek wordt verzonden.

De bon moet vóór 15 oktober 1983 worden toegezonden aan het landelijk secretariaat, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag. Uiteraard kunnen alleen leden, die aan hun contributieverplichtingen hebben voldaan, een congresboek ontvangen. Alleen leden, die het congresboek hebben aangevraagd, kunnen daarbij een NS-reductiecoupon ontvangen.

Gaarne ontvang ik van u een congresboek najaars-ALV en ook/geen NS-reductiecoupon.

Deze adresstrook netjes invullen!

lidmaatschapsnummer volgens lidm. kaart 83:

naam

adres

postcode

woonplaats

CONCEPT AGENDA

36ste ALV op 25 en 26 november 1983

vrijdag 25 november 1983

- 20.00 uur 1. Opening door de partijvoorzitter
- 2. Benoeming notulen- en stemcommissie
- 3. Toelichting op de stemprocedure
- 20.10 uur 4. BEGROTING 1984.
- 5. AANPASSING BEGROTING 1983
- 20.40 uur 5. TOESPRAAK PARTIJVOORZITTER
- 21.00 uur 6. CONCEPT EUROPEES PROGRAMMA
- 22.30 uur 7. Schorsing van de vergadering.

FEEST GEORGANISEERD DOOR DE AFDELING DEN HAAG, IN AMICITIA!

zaterdag 26 november 1983

- 10.00 uur 8. Heropening van de vergadering
- Toelichting op de stemprocedure
- 10.10 uur 9. Presentatie kandidaten besturen/commissies
- Opening stembussen
- 10.30 uur 10. HB-RESOLUTIE EUROPESE SAMENWERKING
- 11.15 uur 11. Presentatie kandidaat-lijsttrekkers
- Europese verkiezingen
- Opening stembussen
- 11.25 uur 12. HB-RESOLUTIE VREDE EN VEILIGHEID.
- 13.00 uur 13. Lunch
- Sluiting alle stembussen
- 13.30 uur 14. TOESPRAAK FRAKTIEVOORZITTER TWEDE KAMER
- 13.50 uur 15. Vragenuurtje aan de Tweede Kamerfractie
- 14.20 uur 16. CONCEPT EUROPEES PROGRAMMA.
- 15.20 uur 17. ACTUELE POLITIEKE MOTIES
- 16.05 uur 18. Uitslag stemmingen en verkiezingen
- 16.10 uur 19. TOESPRAAK LIJSTREKKER EUROPESE VERKIEZINGEN
- 16.30 uur 20. Sluiting door de partijvoorzitter.

Tijdsplanning voorbereiding ALV 25 en 26 november 1983

medio juli '83:

- verschijning TCD-36 met:
 - agenda ALV
 - kandidaturen besturen en commissies

rond 9 sept. '83:

- verschijning DCD-36 met:
 - restant te behandelen stukken
 - kandidaten Eur. Parlement en stembiljetten.

3 okt. '83:

sluitingsdatum indienen amendementen en moties

rond 8 nov. '83:

- verschijning congresboek-A met:
 - alle moties en amendementen
 - begroting 1984
 - actuele politieke moties, voorzover aanwezig op het landelijk secretariaat.
 - gegevens van kandidaten voor commissies en besturen.

23 nov. '83, 20.00 u.:

sluitingsuur indienen actuele moties.

25 nov. '83, 20.00 u.:

aanvang ALV-36 in Amicitia, Westeinde te Den Haag.

DEMOCRATEN '66, EEN LIBERALE PARTIJ

I. Waarom dit discussiestuk?

Op zaterdag 7 mei jl. nam het congres van D'66 (de Algemene Ledenvergadering) onderstaande motie aan.

MOTIE 1419A:

*Indieners: Jan Veldhuizen e.a.
Woordvoerder: Jan Veldhuizen
Onderwerp: identiteit/profilering*

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Zutphen op 6 en 7 mei 1983,

constaterend

– dat het Hoofdbestuur zich op de ALV van 30 oktober 1982 verplicht heeft om de moties 1815 en 1816 omtrent de nadere aanduiding van de partij te betrekken bij het opstellen van het Democratisch Manifest,
– dat aanzetten tot die nadere aanduiding in het Democratisch Manifest onvoldoende gegeven werden;

overwegende

– dat een nadere aanduiding van D'66 een proces behoort te zijn, waarbij de basis van de partij in al haar geledingen betrokken dient te zijn.
– dat aan deze voorwaarde nog niet is voldaan,
– dat op de agenda van het najaarscongres de komende Europese Verkiezingen centraal dienen te staan;

draagt het Hoofdbestuur op

– de indieners van deze motie in de gelegenheid te stellen een discussiestuk te publiceren in de eerstvolgende Democraat,
– deze nota – met eventuele andere inbrengen – in de periode van september tot december a.s. in discussie te geven binnen de partij, waarna op het voorjaarscongres van D'66 in 1984 de definitieve besluitvorming kan plaatsvinden.

en gaat over tot de orde van de dag.

Waarom is het nu zo nodig om na de discussies die het Democratisch Manifest – ook op verzoek van de ledenvergadering – heeft tweeweggebracht weer een nieuwe discussie te beginnen?

De indieners van deze nota vinden niet dat er een nieuwe discussie zou moeten plaats vinden, maar constateren dat het Profiel van D'66 (eerste deel van het Manifest) veel goede woorden en eigenschappen weergeeft, maar dat het heeft nagelaten te komen tot een **karakterisering**, een nadere aanduiding, die antwoord geeft op de vragen:

Democraten'66, wat voor soort politieke partij is dat nu eigenlijk?

Tot welke politieke stroming behoort deze partij?

Een conclusie die in 17 jaren van het D'66 bestaan niet officieel getrokken is. De vraag is meerdere keren gesteld, zelfs grondslagen discussies zijn opgestart, maar steeds heeft de partij gemeend niet te hoeven concluderen. Tegenstanders van deze discussie hanteren nogal eens het argument, dat als je hierover gaat discussiëren dit naar buiten toe blijkt geeft van een gebrek aan zelfvertrouwen, anderen vinden het maar gek dat deze discussielust altijd weer de kop opsteekt als we als partij in de malaise zitten.

De indieners van deze motie vinden dat een politieke partij niet bang moet zijn voor een pittige discussie, vooral als hierdoor de herkenbaarheid van D'66 intern naar de leden toe en extern naar de (potentiële) kiezers toe vergroot kan worden om mede daardoor meer politieke macht te vergaren. Macht, die middel is om mede daardoor meer politieke doelstellingen te kunnen realiseren. Waarbij wij dan meteen gekomen zijn bij de tijdstippen waarop deze discussies kennelijk plaats vinden: namelijk als we in de put zitten, als de kiezer er blijk van heeft gegeven D'66 niet te zien zitten en als D'66 er blijk van heeft gegeven de kiezer niet aan zich te kunnen binden. Dit discussiestuk beoogt niet een garantie te geven tot nieuwe electorale successen, ook niet tot het formuleren van allerlei nieuwe politieke items, waar we tot vandaag misschien niet aan gedacht zouden hebben. Neen. Dit discussiestuk probeert duidelijk te maken, dat uit datgene wat wij als partij al lang hebben geformuleerd en wat wij als partij al lang in praktijk brengen – en nog steeds doen – een gezamenlijke en logische conclusie getrokken kan worden en wel dat D'66 een – nader – te benoemen soort politiek bedrijf.

Een meer herkenbare soort aanduiding, zoals ook iedere kiezer weet wat hij/zij van bijv. een socialistische partij kan verwachten.

In D'66 heeft meermalen de vraag geklonken: „Geef ons een A-4-tje, waarop staat wat D'66 is, dan kan ik daarmee de boer op!” (Motie Bakhuyzen, A'dam, voorjaar '79) en ook nu – in 1983 klonk de vraag: „Wat het Manifest nu samen, dan kunnen we daarmee leden werven.”

Een groter blijk van gebrek aan zelfvertrouwen kan niet gegeven worden. De indieners van deze motie – en dit discussiestuk – vinden dat hieraan een eind gemaakt moet worden:

– De vruchtbare en nuttige discussie over het Democratisch Manifest-deel 1: Het Profiel van D'66 – moet afgerond worden en uitmonden in een karakterisering van de partij,

– Deze karakterisering helpt mee een – interne – leidraad te zijn voor het bedrijven van politiek,

– Deze biedt naar de kiezers toe de mogelijkheid tot groter herkenbaarheid en vooral ook van voorspelbaarheid (Van een politieke partij met die karakterisering kun je

dat of dat verwachten, in de voorliggende situatie kun je min of meer rekenen op het mensbeeld, de maatschappijopvatting van die partij.)

Het motief is: D'66, meer duidelijk naar binnen en naar buiten!

In praktische zin zou een betere herkenbaarheid kunnen bewerkstelligen, dat we in iets mindere mate onderhevig zijn aan conjuncturele – in electorale zin bezien – gevoeligheden, de schommelingen in politieke omvang zouden kleiner kunnen worden, waardoor iets meer stabiliteit (iets minder instabiliteit) het politiek functioneren minder frustrereert en minder problemen oplevert voor de organisatie van de partij en voor kadervorming. (Ieder electoraal dal veroorzaakt een stagnatie in het opdoen van ervaring in het politieke bedrijf).

Kortom:

Over de discussie hoeft geen misverstand te ontstaan als we voor ogen houden dat de conclusie die we trekken logisch voortvloeit uit onze eigen politieke activiteiten en bedoeld is om meer identifikatiemogelijkheden te bieden binnen én buiten de partij.

2. Wat bezielt D'66

In een apart kader is een niet al te kort uitgevallen samenvatting gegeven van hoofdstuk I van ons beleidsprogramma. Het geeft een inzicht – misschien een reminder, misschien een kennismaking – in dat wat D'66 bezig houdt en hoe D'66 het functioneren van mensen en de politiek ziet.

De basis van ons functioneren, zoals dat al veel eerder is geformuleerd. De „theorie” die door de jaren heen is opgepakt, geconcretiseerd werd in het nemen van initiatieven en ondersteunen van andermans initiatieven, waar deze overeenkwamen met de onze.

Als politieke partij zijn we ons tegelijkertijd bewust van het feit dat het „ideaalbeeld” niet bereikt is – misschien ook wel niet bereikt kan worden – maar dat dit een leidraad is voor een voortdurend „onderweg” zijn is, dat ons dagelijks verplicht aanzetten tot oplossingen aan te dragen voor maatschappelijke vraagstukken, bestaande en nieuwe.

De „theorie” heeft in het D'66 handelen – in de politieke praktijk – gestalte gekregen. We volstaan met een aantal trefwoorden, waaruit geproefd kan worden dat het ons ernst is met wat we op schrift signaleren. Democratisering, staatsrechtelijke hervormingen, emancipatie, milieu- en energiebeleid, minderhedenbeleid, decentralisatie, ontburocratisering, innovatie, humanisering van werkomstandigheden, pensioenslavennij, herziening sociaal verzekeringsstelsel, het sociaal contract, verdeling van arbeid, cultuurpolitiek, enz.

Theorie en praktijk zijn niet twee los van elkaar bestaande fenomenen. Samen leiden zij tot de mogelijkheid over het D'66 handelen het volgende te kunnen concluderen:

Als vaststaat dat ons handelen (zie Fundament) is gericht op handhaving en verbetering van de individuele ontplooiingsmogelijkheden – emancipatie – van de burger

- in vrijheid en verantwoordelijkheid, dan belicht dit het element vrijheid,
- naar eigen inzicht en overtuiging, dan belicht dit het element gelijkwaardigheid, vroeger zeiden we: gelijkheid,
- in solidariteit met de medemens en zonder discriminatie van anderen, dan belicht dit het element solidariteit, wat wij vroeger broederschap noemden.

Dit fundament geeft aan dat het recht van individuele ontplooiing gepaard gaat met de beperking - met de plicht - tot het verstreken van datzelfde recht aan de medemens (solidariteit), dat het recht op democratie - het mondig zijn - gepaard gaat met het respecteren van die democratie: de verantwoordelijkheid, dat deze rechten en plichten niet ophouden bij onze landsgrenzen, maar dat zij een mondiale strekking hebben en ook, dat deze betrekking hebben op toekomstige generaties, omdat deze moeten omgaan met wat wij hen achterlaten.

Conclusie:

Met dit fundament mogen wij ons zelf zien als mede-erfgenaar van de Franse revolutie, zonder deze erfenis geweld aan te doen.

„Er is een redelijk evenwicht in de strijd voor vrijheid en gelijkheid.

Terwijl bij de broederschap, de solidariteit - zoals ook noodzakelijk is - meer rationale kanten aan de orde komen.”

(Coos Huysen, Nog is links niet verloren). D'66 is een liberale partij - niet in „eng"-liberale zin zoals terecht in het beleidsprogramma wordt opgemerkt - maar als een progressieve stroming die evenals het liberalisme van de 18de eeuw zich afzet(te) tegen de dogmatiek, het feodalisme en de verstarring en zich nu voor de uitdaging gesteld ziet oplossingen te bieden voor de problemen van dit - en een komend - tijdperk.

Tijdens de Algemene Beschouwingen - op 12 oktober 1976 - zei Jan Terlouw hierover het volgende:

„Het socialisme heeft grotere rechtvaardigheid en grotere solidariteit met de minst bedeelden gebracht. Nu, nu de materialistische westerse cultuur en de materialistische mens daarin een identiteitscrisis en een motiecrisis beleeft, nu blijkt dat we met onze rijpe vruchten, met onze verworvenheden niet weten om te gaan, nu is er een individualisering nodig, een post-socialistisch liberalisme, een liberalisme dat het belang van de socialistische inbreng in het nabije verleden erkent.”

Een liberale partij - die een liberalisme uitdraagt, „dat telkens oplossingen dient te vinden en aan te dragen voor de spanningen en tegenstellingen tussen de maatschappij die men wil realiseren en de normen en waarden die dat oplegt enerzijds en de bestaande maatschappij waarin men moet werken met haar heersende waarden en normen en haar instellingen anderzijds.” (Glastra van Loon-Idee '66, jaargang 3, nr. 3)

3. D'66, een liberale partij.

Als het congres - tijdens een speciaal congres in 1984 - hiertoe besluit dan lijkt het alsof een breuk met het verleden tot stand komt.

Vervolg op pag. 13

Uitgangspunten voor denken en handelen van D'66.

Verantwoord beheer

Uitgangspunt van handelen is het op verantwoorde wijze beheren van de aarde met al zijn levensvormen, zodanig dat ieder mens een bestaanminimum gegarandeerd wordt.

Eerste voorwaarde om dit uitgangspunt te kunnen realiseren is het besef bij iedere mens dat iedereen in staat gesteld moet worden deze verantwoordelijkheid mee te helpen-verwerklijken.

Verantwoordelijke burgers

Democratie staat voor D'66 centraal. Mensen worden gezien als mondig burgers, in staat om verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en voor de gemeenschap waarin zij leven. In een democratische maatschappij kunnen alle mensen deel hebben aan beslissingen die iedereen raken. Democratie is een ethische houding, die openheid en verdraagzaamheid eist tegenover anderen. Doel en middel.

Democratie, doel en middel

Doel, omdat de democratische manier om machtsverhoudingen, zeggenschap, invloed en controle te regelen op menig terrein nog niet gerealiseerd is. De ethische houding is nog geen gemeengoed.

Middel, omdat het de beste methode van besluitvorming biedt en uit erkenning van het beginsel, dat aan een ieder gelijke rechten dienen te worden toegekend.

Niet de helft plus één

„De meeste stemmen gelden” is een democratische spelregel om samen te beslissen, doch mag nooit gebruikt worden dat daardoor de grondwaarden en het voortbestaan van de democratie zelf in gevaar worden gebracht. Democratie is pas democratie als zij zichzelf in stand houdt en de rechten en belangen van minderheidsgroepen erkent.

Tolerant

D'66 is principieel tolerant, deze strekt zich echter niet uit tot situaties waarin mensenrechten worden geschonden, d.w.z. dat ieders democratisch gehanteerde beginselen geëerbiedigd worden. Veelvormigheid van opvattingen binnen een samenleving - en ook de botsingen van deze opvattingen - kunnen het inzicht verdiepen en tot betere gezamenlijke besluitvorming leiden.

Wij aanvaarden verschil in uitgangspunten omdat wij de fundamentele gelijkwaardigheid van mensen erkennen.

Ondogmatisch

Onze opvattingen liggen niet vast in onwrikbare dogmatische geschriften, maar staan steeds voor discussie open.

Emancipatie-ondersteunend

Democratie is geen nieuw geloof, het is een hoopgevend en riskant avontuur, begonnen in een tijdperk waarin mensen zich gaan emanciperen, dwars tegen paternalistische en oligarische tradities in. In dit emancipatieproces ontdekken wij nieuwe aspecten die onze politieke aandacht noodzakelijk maken.

Het fundament

Politiek handelen is slechts zinvol, als het gericht is op handhaving en verbetering van de individuele ontplooiingsmogelijkheden.

Deze persoonlijke ontplooiing moet geschieden in vrijheid en verantwoordelijkheid, naar eigen inzicht en overtuiging, in solidariteit met de medemens en zonder discriminatie van anderen.

Verscheidenheid van mensen is een positief te waarderen goed. Pluriformiteit wordt gezien als de voornaamste bron van maatschappelijke vernieuwing. Het aanvaarden en versterken van de verscheidenheid van mensen vergroot de creativiteit en dynamiek in onze samenleving.

Vrijheid (niet eng-liberaal)

D'66 vat vrijheid niet op in eng-liberale zin, die vrijheid van dwang centraal stelt.

Het gaat om de mogelijkheid die een mens krijgt om werkelijk van zijn vrijheid gebruik te maken (de zg. werkelijke of materiële vrijheid. (Voorwaarden tot vrijheid)

Werkelijke vrijheid bestaat pas als daartoe ook de middelen aanwezig zijn om deze inhoud te geven, zoals met name: goed onderwijs, goede gezondheidszorg, behoorlijke woonvoorzieningen en een redelijk inkomen. Alleen die vrijheid leidt tot vrije keuzen bij het menselijk handelen.

Wij gaan ervan uit, dat in en door die vrijheid mensen de kans wordt geboden zich te ontplooiën, hun kwaliteit te ontwikkelen en uit te bouwen.

Vrijheid begrensd

De vrijheid van de mens wordt begrensd door de medeverantwoordelijkheid voor de medemens en de natuur. Het kan gebeuren dat vrijheden (niet behorend bij de grondrechten) beperkt kunnen worden om vrijheden van anderen te waarborgen.

Spanning collectief-individueel

Op de grens tussen individuele vrijheid en kollektieve samenleving ligt een spanningsveld. Kollektief en individu kunnen echter alleen maar dankzij elkaar bestaan.

De opgave is de kollektieve regelen te beperken tot wat noodzakelijk is en de pluriformiteit steeds voldoende tot zijn recht te laten komen. Als we daarin slagen dan is dit spanningsveld een bron van individuele en sociale ontwikkeling.

Gelijkwaardig

Mensen zijn gelijkwaardig. Ongelijkheid van mensen mag niet vertaald worden in maatschappelijke ongelijkwaardigheid. Voorwaarde blijft: de vrijheid bieden aan alle mensen en het blijvend mogelijk maken van die vrijheid.

Gelijkwaardige mensen met een gelijkwaardig oordeel zijn de bestaansvoorwaarde voor de democratie.

Solidariteit

„Naast vrijheid en gelijkwaardigheid is solidariteit het leidend beginsel voor politiek en maatschappelijk handelen. Alleen solidariteit brengt de innerlijke tegenstelling die bestaat tussen vrijheid en gelijkwaardigheid tot een oplossing.

Verantwoordelijkheid voor elkaar

Solidariteit doet vrije mensen beperkingen van hun vrijheden aanvaarden en geeft uitdrukking aan de zorg en verantwoordelijkheid die mensen voor elkaar behoren te hebben. Solidariteit eist met name zorg voor hen die (nog) niet volledig in de samenleving kunnen participeren.”

Controle op macht

Een van de voornaamste opgaven van de democratie is steeds de aan individuen, groepen of gemeenschap gegeven macht te controleren en waar nodig te corrigeren en te herverdelen.

Internationale gerichtheid

D'66 is zich voortdurend bewust van de samenhang van de ontwikkelingen in Nederland en in de Wereld. Internationaal denken en handelen mag niet uitsluitend gericht zijn op het nationale voordeel. Ook hier geldt dat aan alle handelen solidariteit, gelijkwaardigheidsbeginselen, evenals vredelievendheid ten grondslag dienen te liggen.

Toekomst gericht

De democratie dient niet de toekomst te veronachtzamen. De democratie is ons veel waard en verplicht ons vooruit te kijken. Het handelen van vandaag is erop gericht ruimte te laten aan de toekomstige burgers, zodat die in vrijheid hun eigen gelijkwaardige samenleving kunnen inrichten.

**UITTREKSEL uit het
Beleidsprogramma
Democraten'66.**

Ontstonden wij niet als partij in reactie op het niet functioneren van de politieke partijen toen. Wij constateerden dat „het bestel ziek en moe was” en dat „de machthebbers in de samenleving steeds meer macht krijgen, en dat er een steeds hogere en steeds minder doorzichtige muur groeit tussen de machthebbers aan de ene kant en de gewone burgers aan de andere.” (De keuze van D'66, Hans van Mierlo, tijdens het congres te Leiden, 14 sept. 1968). We zagen ook dat de politieke situatie in '66 „een grote bal in het midden is, met voor de verkiezingen een ideologisch schijngevecht dat duidelijk leek, maar in feite alleen maar hielp die ondoorzichtige bal in het midden te houden omdat het de discussie over werkelijke tegenstellingen tegenhield.” (uit dezelfde congresrede)

Hebben deze situatieschetsen – waarin wijken ze eigenlijk af van nu? – betrekking op ideologische schijngevechten en op een niet benutten van democratische mogelijkheden?

Als de maatschappij niet ingericht wordt zoals het zou kunnen en moeten, dan falen politici en faalt het democratisch instrumentarium als zij niet tot de orde geroepen (kunnen) worden.

Het systeem biedt kennelijk niet voldoende garantie, omdat dat wat politici zeggen voor te staan niet gerealiseerd wordt, hetgeen meer zegt van de uitvoerende politici dan van de uitgangspunten – de intenties – van politieke stromingen.

In zoverre hoeft er geen sprake te zijn van een breuk met het verleden, want ook toen al kon door de regels van het programma – (weer '68) – „een soort fluïdum ontdekt worden, een aanzet tot een visie.”

Geconstateerd mag worden dat er geen breuk is met de inhoudelijke lijn, zoals toen in het programma geformuleerd, en de samenhang van theorie en praktijk, hiervóór aangeduid. Deze liberale conclusie is dan een logisch gevolg.

De praktijk dwingt ons echter tot een nadere precisering, omdat in ons politieke bestel een partij zich manifesteert die het liberalisme in zijn grondslagen heeft opgenomen.

De VVD is in onze ogen een behoudende, een conservatieve partij, niet de partij die in afdoende mate inspeelt op veranderingen in de samenleving. Als de VVD liberaal is dan is dat het liberalisme wat we „eng”-liberalisme hebben genoemd.

De praktijk dwingt ons dan ook ons liberalisme te onderscheiden van wat men (de VVD) liberalisme noemt.

Deze discussie moet leiden tot een precisering. Als vastgesteld wordt dat D'66 een liberale partij is, dan is de vraag hoe dan deze precisering moet luiden.

Is D'66 een links liberale partij?

Het geeft aan – met alle betrekkelijkheid van de inhoud van wat links is – aan welke kant van het politieke spectrum wij ons bevinden. Internationale verwantschap is aanwezig omdat bijv. de Engelse liberalen als „left liberals” worden aangeduid en ook de verwante „Radicaux de Gauches” dragen links in hun naam.

Is D'66 een progressief liberale partij?

Het geeft een zefde soort precisering als links.

Is D'66 een sociaal liberale partij?

Het begrip sociaal (letterlijk: is gericht op

de ander) geeft een inhoudelijk onderscheid aan.

Is D'66 een sociaal liberale partij?

Een verwantschap met sociaal liberaal is aanwezig, omdat benadrukt wordt dat wij onze vrijheid begrenzen door rekening te willen houden met de medeburger.

Is D'66 een radikaal liberale partij?

Vinden we dat het liberalisme tot in onze botten doorklinkt?

Is D'66 een actueel liberale partij?

Omdat we hiermee aangeven dat iedere omstandigheid een eigen oplossing vraagt. „De discussie over deze aanduiding heeft niet geleid tot een eenduidige conclusie”, zo werd in de verworpen HB-resolutie gezegd. Deze constatering lijkt juist; niet gemeld wordt echter dat deze vraagstelling nog niet bij de leden heeft voorgelegen en dat er dus ook geen discussie en geen keuzemogelijkheid was.

Deze ligt er nu. De leden kunnen in de discussies 'en uiteindelijk op het congres blij geven van hun voorkeuren.

De indieners willen niet nalaten aan te geven dat de politieke praktijk de voorkeur laat uitgaan naar het „bekende”, *het links liberalisme* of als tweede voorkeur *het sociaal liberale*, omdat het aangeeft dat de verworvenheden van de sociaal democratie een goed zijn, waarmee zorgvuldig dient te worden omgegaan.

4. Voorstellen.

De indieners menen de volgende voorstellen te moeten voorleggen, opdat de discussie concreet en gericht gevoerd kan worden.

1. De Algemene Ledenvergadering zal zich op 1984 moeten uitspreken over de vraag of D'66 een liberale partij is. Zoja? Dan dient ook een nadere pre-

cisering plaats te vinden (links, progressief, sociaal, solidair, radikaal, actueel of andere).

Na de discussie gehoord te hebben zal een voorstel aan de leden voorgelegd worden.

2. Als besloten wordt volgens 1, dan is het logisch gevolg dat dit in de statuten wordt vastgelegd. Ook hiervoor is straks – gehoord de discussie – een voorstel noodzakelijk.
 3. Bij de voorgenomen aanpassingen van het beleidsprogramma – en later ook het verkiezingsprogramma – dient met het verwoorde uitgangspunt gewerkt te worden. Hiervoor lijkt – formeel – geen apart besluit van het congres noodzakelijk. De discussie kan mogelijk leiden tot een afwijking hierop.
 4. Beïnvloeding door en relaties met verwante partijen in het buitenland geeft de mogelijkheid tot uitwisseling en toetsing van opvattingen en kan onze internationale betrokkenheid versterken. Een voorstel tot het aangaan van deze relaties zal tevens voorgelegd worden.
 5. Nadere voorstellen kunnen nog geformuleerd worden, indien de discussie in de partij hiertoe aanleiding geeft.
 6. De indieners van dit discussiestuk zijn bereid op afdelings- en regiovergaderingen van gedachten te wisselen over dit onderwerp.
- Aanvragen bij voorkeur via het partijsecretariaat: Roel Heskamp.

5. Samenvatting.

Door verkiezingen wordt politieke macht verdeeld; macht die middel moet zijn om de doelstellingen van een politieke partij te realiseren.

Dit discussiestuk heeft niet de pretentie als Haarlemmer olie – als middel tegen alle kwalen – te fungeren, ook beoogt het niet te komen tot een naamsverandering van de partij.

Wel beoogt het een vergroting van identifiëerbaarheid, waarvoor een karakterisering nodig is.

D'66 is een liberale partij; dit kan geconcludeerd worden uit onze aktiebeginselen, waarin de verworvenheden van de Franse revolutie: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit, mondiaal en toekomstgericht zorgvuldig zijn verwoord, en uit haar politieke praktijk.

De discussie in de partij zal het liberalisme van D'66 bevestigen, gekoppeld aan een nadere precisering en de ALV zal dit vastleggen in de statuten, zich positief opstellen t.o.v. verwante buitenlandse partijen en weer enthousiast overgaan tot de orde van de dag.

JAN VELDHIJZEN.

Met dank aan iedereen die hem met kritiek en bijdragen inspireerde.